

Matumuuna Inatsisartut suleriaasianni § 33 naapertorlugu aalajangiiffigisassatut siunnersuut manna saqqummiunneqarpoq:

Kyotomi isumaqatigiisummi piffissap pisussaaffeqarfiusup aappaani (2013 – 2020) pisussaaffiliineri Namminersorlutik Oqartussat nunatut tunuarsimaarfeqarnissaat pillugu Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut.

(Ineqarnermut, Pinngortitamut Avatangisissuullu Naalakkersuisoq, Mette Lyngé)

Tunngavilersuut

Inuussutissarsiortunut pitsaasunik atugassaqartitsilernikkut isertitaqarnissamut kiisalu suliffissaqartitsinissamut periarfissiisoqassasoq Naalakkersuisooqatigiinnissamut isumaqatigiisummi pingaarnertut anguniagavoq. Inuussutissarsiortermit periarfissanut nutaanut, tassungalu ilanngullugu suliniutinut angisuunut periarfissanut, aningaasaliisarnernut atugassarititaasut pitsaanerpaat qulakkeerniarlugit Naalakkersuisut isumaqarput, Kyotomi isumaqatigiisummi piffissap pisussaaffeqarfiusup aappaani 2013-imiit 2020-mut atuuttussami Kalaallit Nunaata gassinik silaannarmik kissatsitsisartunik annikillisitsinissamut pisussaaffeqalernissaa naapertuutissanngitsoq. Piffissami tassani annikillisitsinissamut pisussaaffeqarnerit, aningaasaliisussat namminersortut inuussutissarsiortermit periarfissanut nutaanut aningaasaleerusussuseqarnerannut sunnuteqarnerlussasoq, aammalu Kalaallit Nunaannut aningaasaqarnikkut nammagassiissasoq naliliisoqarpoq.

Aalajangiiffigisassatut siunnersuummi matumani siunnersuutigineqarpoq, Danmarkip Kyoto-mi isumaqatigiisummi pisussaaffeqarfiusup aappaanni akuersineranut atatillugu, Kalaallit Nunaata piffissami 2013-2020-mi annikillisitsinissamut pisussaaffiusunut nunatut tunuarsimaarfeqarnissamik kissateqarnera pillugu Danmarkip ilisimatinnissaanut Naalakkersuisut peqquneqassasut. Danmarkip akuersinera 2014-imi pissasoq naatsorsuutigineqarpoq.

Tunuliaqutaq

Kyotomi isumaqatigiisut silap pissusaata allannguutaanut sorsuuteqarnermi nunat tamalaat inatsisitigut sakkussaraat pingaarnepaaq. Isumaqatigiisut pisussaaffinnik, nunat suliffissuaqarfiusut gassinik silaannarmik kissatsitsisartunik, nunarsuup kissakkiartorneranut pissutaasunik aniatitsinerminnik annikillisitsinissaq siunertaralugu isumaqatigiisutigisimasaannik imaqarpoq. 2012-ip naanerani Kyotomi isumaqatigiisutip atuuffissaa naavoq, aammalu 2012-imi silap pissusaa pillugu isumaqatigiisut¹ tunngavigalugu nunat tamalaat silap pissusaa pillugu ataatsimeersuarneranni (COP18-imi) suleqatigiit aalajangiippat, Kyotomi isumaqatigiisutip 2013-imiit 2020-mut atuuttussamik sivitsorneqarnissaa isumaqatigiisutigineqassasoq. Isumaqatigiisummi nutaami EU nunallu allat ikittunnguit annikillisitsinissamut pisussaaffimmik tigusippat.

Kyotomi isumaqatigiisummi aniatitassanik aalajangersaariaatsip² kingunerisaanik ukiumut innersuussiffiusumut naleqqiullugu CO₂-nik aniatitaminnik annikillisitsinierlutik nunat

¹ United Nations Framework Convention on Climate Change (UNFCCC).

² Aniatitassanik aalajangersaariaaseq nunani tamalaani CO₂-nik aniatitsinermik killilersuissutaavoq, Kyotomi isumaqatigiisummut atatillugu nunat amerlanersaasa akuerisimasaat.

pisussaaffeqarput. Tassalu aniatitassat nunamut pisusaaffiliussanit annertunerusimappata, nikingassutitut taaneqartartoq (aniatitassatut akuerisat aniatitarpiaallu assigiinngissutaat) CO₂-mut akiitsortassanik³ pisinikkut matussuserneqartassaaq, tamannalu Kalaallit Nunaata aningaasartuuteqarneranik kinguneqartussaavoq. Kyotomi isumaqatigiisummi piffissap pisussaaffeqarfiusup aappaani nunat suliffissuaqarfiusut annikillisitsinissamut pisussaaffinnik annertuunik pisussaaffeqalissasut piumasarineqarpoq. Kalaallit Nunaat nunatut tuuarsimaarfeqanngippat, Kalaallit Nunaat annikillisitsinissamut pisussaaffinnut, Danmarkip atsioqataasut⁴ pisussaaffigilgassaannut ilaatinneqassaaq.

2013-imiit 2020-mut Kalaallit Nunaanni suliffissuaqarnikkut, pingaartumillu aatsitassarsiornerup iluani ineriartortitsinerup kingunerisaanik CO₂-t aniatitat annertusingaatsiarnissaat naatsorsuutigineqarsinnaavoq. London Mining-ip suliniutaa kisiat eqqarsaatigissagaanni, piffissami suliap ingerlanneqarfignisaani taanna Kalaallit Nunaata ukiumut CO₂-t aniatittagaasa 89%-iinik⁵ annertusinerannik kinguneqarsinnaavoq. Taamatuttaaq Maniitsup eqqaani aluminiumik aatsitsivissap sananeqarnerata inerneran annertoqataanik qaffatsitsisinnaavoq.

Ilulissani erngup nukinganik innaallagissiorfik 2013-imi ingerlalersussaagaluartoq, ukiunilu tulliuuttuni nukissiuutitik atuinermi annikillisaataasussanik suliniuteqartoqartussaagaluartoq, piffissami tassani CO₂-t aniatitat qaffangaatsiarnissaat naatsorsuutigineqarpoq. Tamanna pissutigalugu Kalaallit Nunaata annertuumik annikillisitsinissamut imminut pisussaaffilernissaa aningaasaqarneq eqqarsaatigalugu naapertuutinnigilaq.

Tassunga atatillugu erseqqissarneqassaaq, Naalakkersuisut ataavartussamik nukissiornissaq pingaartitorujussuummassuk aammalu ataavartussamik nukissiornermut periarfissaasinnaasunik atuinissamik siuarsaanissamut ineriartortitseqqinnissamullu suli suliniuteqarlutik.

Nunarsuaq tamakkerlugu silap pissusaa pillugu isumaqatigiissusiassamut kalaallit suleqataanissaasa sulissutigineqarnera.

Silap pissusaanut isumaqatigiisutit, isumaqatigiisummi suleqataasut tamarmik nunarsuaq tamakkerlugu isumaqatigiisutissamut, 2020-miit atuutilersussanngorlugu 2015-imi akuerineqartussatut katersuutsinneqarnissaannik siunertaqarfiusup ataani piffissami sivisuumi isumaqatiginninniarnissat Naalakkersuisut siunissami malinnaaffiginiarpaat. Silap pissusaa pillugu suleqatiginnissamut isumaqatigiisut 2012-imeersoq Naalakkersuisuusimasut aamma danskit naalakkersuisuisa akornanni atsioqatigiisutigineqartoq tunngavigalugu, Naalakkersuisut isumaqatiginninniarnernut peqataanissamut aammalu Naalagaaffeqatigiit EU-llu isumaqatiginninniutissaasa suliarineqarnerinut sunniuteqarnissamut periarfissaat annertusitinneqarput.

Nunami namminermi pissutsinik immikkut ittunik sillimaffiginnittumik aammalu annikillisitsinissamut pisussaaffinnik allanngorartunik ilaatitsiviusumik nunarsuaq tamakkerlugu isumaqatigiisuteqarnissaq Naalakkersuisut sulissutiginiarpaat.

Aningaasaqarnermut allaffissornermullu sunniutissat

Piffissami pisussaaffeqarfiusumi siullermi Kalaallit Nunaat nunatut tunuarsimaarfeqanngilaq, tamatumalu kingunerisaanik piffissami 2008-miit 2012-imut CO₂-mik 430.500 tonsinik sinniismanermut matussutissatut, CO₂-nik akiitsortassanik pisinissamut 13,2 millioner koruuninik akiliinissaq pillugu Kalaallit Nunaat Silap Pissusaanut, Nukissiuuteqarnermut Illuuteqarnermullu Ministereqarfimmut 2012-imi isumaqatigiisuteqarpoq.

³ CO₂-nut akiitsorneq gassinik silaannarmik kissatsitsisartunik aniatitsinissamut akuersissutaavoq, 1 ton CO₂-nik naleqartoq.

⁴ EU, aammalu taamaalilluni Danmark, ukiumut innersuussiffiusumut 1990-imut naleqqiullugu gassinik silaannarmik kissatsitsisartunik 20%-inik annikillisitsinissamut imminut pisussaattippoq.

⁵ Orbicon, *Isuani saviminissarsiorfissamut VVM*. 2012-imi aggustimi, qupp. 197.

Nunatut tunuarsimaarfeqarnerup kingunerisaanik Kalaallit Nunaat annikillisitsinissamut pisussaaffilerneqassanngilaq, taamaalillunilu nunami namminermi 2013-imiit 2020-mut gassinik silaannarmik kissatsitsisartunik aniatitsinermut aningaasaqarnikkut akisussaaffeqassanani. Tassalu nunatut tunuarsimaarfeqarnermi Kalaallit Nunaat piffissami tassani CO₂-nik akiitsortassanik pisinermut aningaasartuuteqassanngilaq.

Kisiannili Kalaallit Nunaat isumaqatigiisummi tunuarsimaarfeqarnissamik qinnuteqanngippat, tamanna Kalaallit Nunaannut aningaasaqarnikkut annertoorsuarnik sunniuteqassasoq naatsorsuutigineqarpoq. Taakkununnga missiliorlugit naatsorsuinerit suliarineqanngillat. Sunniutissanut taakkununnga CO₂-nik akiitsortat akiisa ineriartornerat, kiisalu nunap iluani suliffissuaqarnikkut ineriartortitsineq apeqqutaassapput.

Kyotomi isumaqatigiisummi piffissap atuutsitsiviusup aappaani nunatut tunuarsimaarfeqarnissamik qinnuteqarneq, Kalaallit Nunaata silap pissusaa pillugu isumaqatigiisut naapertorlugu nalunaaruteqarnissamut pisussaaffeqarneranut sunniuteqassanngilaq, aammalu Kalaallit Nunaata nunami namminermi gassit silaannarmik kissatsitsisartut aniatinneqartut pillugit ukiumoortumik nalunaaruteqartarnini ingerlatiinnassavaa.